

Марія Котляревська. Відродження духу

■ Юлія ПОЛТАВСЬКА, мистецтвознавець

Студенти й викладачі Київського державного інституту декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука зберігають традиції художників-бойчуків, представників «розстріляного Відродження». В інституті, названому на честь засновника мистецької течії, що стала знаковим явищем в Україні на початку ХХ століття, нині експонуються понад 80 творів української художниці-графіки, бойчуківки Марії Євгенівни Котляревської (1902–1984). Син художниці Михайло Кульбак передав її роботи на постійне зберігання саме в інститут як осередок генетичної пам'яті українського мистецтва.

Марія Котляревська народилася на Донбасі, згодом її сім'я переїхала до Дніпропетровська, де пройшли дитинство та юність мисткині, де вона отримала перші уроки художньої майстерності.

У Харківському художньому інституті вона була однією з найталановитіших учениць Івана Падалки, її педагогами бу-

ли також відомі українські художники-графіки Олексій Маренков і Василь Єрмілов. Марія Котляревська дуже швидко знайшла власний стиль, свою тему, яку блискуче інтерпретувала за допомогою графічних аркушів, створюючи епічні образи людей часів лихоліття громадянської війни («Махновці», «Повстанці», «Партизани»).

Представлені на виставці роботи вражають різноманітністю сюжетів, ритмів, вмінням художниці створювати графічні композиції, використовуючи кожен міліметр аркуша. Вона виконувала твори на теми народного життя й побуту («Продають насіння», «Молочниця», «Жінка з дитиною», «Студентки» та ін.). Ілюстрації, створені Марією Котляревською до творів української та західної класики, вирізняє самобутність авторської думки, яскравість зображуваних сюжетів, пластичність та особлива, притаманна її роботам лінеарність, різноманітність ритмів, фактур. 1930–1940 роки в творчому житті Марії Котляревської відзначені творами «Нове село», «Дівчина», «Горе війни».

У 1946 році Марію Котляревську, як і багатьох інших бойчуків, було репресовано. У сталінських таборах вона провела понад шість років. Бажання творити не полишало цю дивовижну жінку й у найскрутніших обставинах. Після повернення із заслання вона продовжує працювати над ілюстраціями до книг, створює серію дереворитів на тему визначних місць України.

Серед робіт 1960-х років варто згадати ілюстрації до творів Олександра Пушкіна, які друкувалися українською мовою («Мідний вершник», «Пікова дама»), до українських казок, поеми Івана Котляревського «Енеїда», серію ліногравюр «На будівництві Київської ГЕС».

Художниця не полишала творчу працю до кінця свого життя: вона працювала над ескізами. Останні твори друкованої графіки мисткині датуються вісімдесяти роками минулого століття.

8 лютого 2016 року в КДІДПМІД імені Михайла Бойчука відзначатиметься 113-та річниця від дня народження Марії Котляревської. До музею інституту буде передано автопортрет художниці, створений нею в 20-х роках минулого століття.

«Біла ставка». 1926 рік